

УДК 327.56/.57:341.67:351.071]:004.056](529:520)
DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2026.65.60>

БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР ТАЙВАНСЬКО-ЯПОНСЬКИХ ВІДНОСИН

Андрій Чередніченко

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
факультет міжнародних відносин,
кафедра міжнародної безпеки та стратегічних студій
вул. Університетська, 1, 79000, м. Львів, Україна
<https://orcid.org/0009-0008-6949-050X>*

У статті здійснено ґрунтовний аналіз тайвансько-японських безпекових відносин у військовому, політичному, економічному, технологічному та інформаційному вимірах. Зазначено про співпрацю сторін протягом двох тисяч років, що зумовлює розвинені політичні, культурні та торговельні зв'язки. Звернено увагу на відсутність дипломатичних відносин між Японією та Тайванем, що не заважає налагоджувати співпрацю через «Японсько-тайванську асоціацію обміну» та «Економічне та культурне представництво Тайбею в Японії». Вказано на приналежність Японії та Тайваню до стратегії острівних ланцюгів, яка обмежує можливості КНР в Азійсько-Тихоокеанському регіоні.

Зауважено про наявність територіального спору в тайвансько-японських відносинах щодо островів Сенкаку (Дяоюйдао), на які також висуває вимоги КНР. Зазначено про важливу роль Японії у формуванні міжнародного іміджу Тайваню. Наголошено на послідовній підтримці офіційним Токіо миру та стабільності в Тайванській протоці. Проаналізовано «офіційно неофіційний» візит до Японії прем'єр-міністра Тайваню Чжоу Жунтяя разом з очільником Тайбейського економічного та культурного представництва в Японії Лі Яном та міністром спорту Тайваню Лі Яном для підтримки тайванської бейсбольної команди в грі проти Чехії на Всесвітньому бейсбольному турнірі. Акцентовано на історичному характері візиту, який став першим із моменту розірвання дипломатичних відносин у 1972 р.

У дослідженні вказано, що, попри відсутність торговельної угоди, Японія та Тайвань є важливими торговельними партнерами. Зазначено про взаємний інтерес у технологічній галузі: сторони зацікавлені в поглибленні зв'язків у сфері виробництва і постачання чипів та напівпровідників. Також аргументовано значущість інвестицій «Taiwan Semiconductor Manufacturing Company» у виробництво передових наночипів у Японії. Зауважено про важливість тайвансько-японського співробітництва в питаннях, що стосуються інформаційної безпеки. Згадано про так звану «стратегію когнітивної війни» КНР проти Тайваню.

Резюмовано, що Японія та Тайвань мають спільні інтереси, з-поміж яких на тлі зростання динаміки конфліктів в Азійсько-Тихоокеанському регіоні найголовнішим залишається збереження миру та стабільності.

Ключові слова: Тайвань, Японія, КНР, міжнародна безпека, регіональна безпека, безпекова політика, Азійсько-Тихоокеанський регіон, Тайванська протока.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження питань міжнародної безпеки зумовлена стратегічним суперництвом між США і КНР, а також трансформацією системи міжнародних відносин загалом, що безпосередньо впливає на інших, територіально менших, проте не менш важливих, акторів Азійсько-Тихоокеанського регіону. Посилення ролі КНР та наростання конфліктної активності в регіоні потребують наукового дослідження безпекового виміру тайвансько-японських відносин. Зростання напруженості між КНР і Японією після формування в останній уряду прем'єр-міністра Санае Такаїті

в 2025 р., а також погіршення тайвансько-китайських відносин з приходом до влади в Тайвані представників Демократичної прогресивної партії – Цай Інвень у 2016 р. та Лай Цінде в 2024 р. – сприяють переосмисленню важливості тайвансько-японської співпраці в безпековому вимірі.

Мета статті – дослідити тайвансько-японські безпекові відносини у військовому, політичному, економічному, технологічному та інформаційному вимірах.

Виклад основного матеріалу. Японсько-китайські відносини охоплюють понад 2 тисячі років. Країни мають значні політичні, культурні та торговельні контакти. Японія перемогла в першій японсько-китайській війні (1894–1895 рр.) та отримала контроль над Тайванем та Пескадорськими островами на наступні 50 років. Цей період характеризується відсутністю політичної автономії на Тайвані, з одного боку, та інвестиціями в галузі освіти й охорони здоров'я, а також у цивільну інфраструктуру – з іншого [1, с. 2]. За результатами другої японсько-китайської війни (1937–1945 рр.), яка стала складовою частиною Другої світової війни після нападу японської армії на Перл-Гарбор у 1941 р., Китайська Республіка відновила контроль над Тайванем та Пескадорськими островами [2, с. 178–179].

Утім у самій Китайській Республіці тривала громадянська війна (1927–1949 рр.) між силами Гоміндану (Націоналістичної партії Китаю) та Комуністичної партії Китаю. Зазнавши поразки в громадянській війні, націоналістичний уряд на чолі з Чан Кайші в 1949 р. емігрував на острів Тайвань, де продовжив керувати Китайською Республікою. Під його контролем перебувала лише 1/260 території Китаю [3, с. 511].

У 1971 р. членство в ООН, а водночас і місце в Раді Безпеки перейшло від Китайської Республіки до Китайської Народної Республіки. Держави одна за одною почали встановлювати дипломатичні відносини з Китайською Народною Республікою та розривати їх з Китайською Республікою. Серед них у 1972 р. була і Японія – держава з другою найбільшою економікою після США на той час та важливий партнер Китайської Республіки.

Доцент кафедри міжнародних відносин Східної Азії в Школі глобальних та міжнародних досліджень Гамільтона Лугара в Університеті Індіани А. Ліфф та доцент Школи міжнародних відносин Сема Нанна в Технологічному інституті Джорджії Д. Лін зазначають, що візити президента США Річарда Ніксона та прем'єр-міністра Японії Танаки Какуея до Китаю 1972 р. «означували двадцятирічний «золотий вік» економічної співпраці та стратегічного узгодження між США, Японією та КНР, значною мірою сприяли «піднесенню» Китаю після 1978 р. та змінили як холодну війну в Азії, так і міжнародну політику загалом» [4, с. 978].

На сучасному етапі тайвансько-японські відносини мають неофіційний характер з огляду на відсутність дипломатичного визнання між сторонами та зобов'язання Японії дотримуватися політики «одного Китаю» згідно з підписаною спільною декларацією з КНР у 1998 р. [5]. Японія розвиває відносини з Тайванем насамперед через створену «Японсько-тайванську асоціацію обміну», а Тайвань – через «Економічне та культурне представництво Тайбею в Японії».

Безпекові відносини між Тайванем та Японією варто розглянути у військовому, політичному, економічному, технологічному та інформаційному вимірах.

У військовому вимірі Японія та Тайвань є частиною «першого острівного ланцюга», який разом з «другим острівним ланцюгом» обмежує доступ КНР до Тихого океану. Японія (де-юре) і Тайвань (де-факто) є основними союзниками США поза НАТО [6]. У Японії в префектурі Окінава розміщений американський військовий контингент, який може бути задіяний у разі загострення безпекової ситуації довкола Тайваню. Офіційний Пекін це враховує, що простежується і за зростанням кількості польотів китайських супутників над Японією і Тайванем у 2026 р. [7].

Погіршення безпекової ситуації в Тайванській протоці безпосередньо загрожує національній безпеці Японії. Офіційний Токіо усвідомлює загрозу та вживає заходів оборонного характеру, зокрема до кінця березня 2026 р. Японія планує розмістити модернізовані ракети Туре-12 класу земля-корабель у префектурі Кумамото. Особливість полягає в тому, що це перші ракети великої дальності (1 000 км) власного виробництва, які, відповідно, можуть досягати і КНР [8].

Директор групи з питань стратегії та стримування Фонду миру Сасакави (Японія, Токіо) Кацуя Ямамото зазначає, що в разі посилення конфлікту між КНР і Тайванем це перестане бути двосторонньою або внутрішньою справою. «Незалежно від форми конфлікту, будь-який спір між ними призведе до руйнівних наслідків та трагедії для міжнародної спільноти» [9, с. 9].

Японія і Тайвань мають спір щодо суверенітету над групою островів та скель у Східнокитайському морі, які в Японії називають Сенкаку, а у Тайвані – Дяюйдао. КНР також претендує на ці території, які офіційний Пекін визначає як острови Дяююй [10, с. 1]. Наявність територіального спору, що виник у 1971 р., не впливає на тайвансько-японські відносини, проте додає напруженості в китайсько-японські відносини. КНР вдається до так званої стратегії «сірої зони» (неоднозначні та гібридні методи для уникнення прямої ескалації) стосовно спірної території, що є спробою змінити статус-кво та баланс сил у регіоні. Аналогічний підхід використовується і проти Тайваню, оскільки Тайбей контролює не лише о. Тайвань, але і групу менших островів, частина з яких розташована безпосередньо біля берегів КНР. Прикладом є пошкодження китайськими цивільними суднами підводних кабелів мережі Інтернет довкола Тайваню у 2025 р. щонайменше двічі, згідно з офіційними заявами Тайбею [11, с. 7].

З політичної точки зору Японія відіграє важливу роль у формуванні міжнародного іміджу Тайваню. У 2021 р. держава підтримала заявку Тайваню на приєднання до «Всеосяжної та прогресивної угоди про Транстихоокеанське партнерство» як «Окрема митна територія Тайвань, Пенху, Цзиньмень і Мацзу». Подання заявки Тайванем менше ніж через тиждень після подання заявки КНР стало продовженням зусиль офіційного Тайбею щодо приєднання до угоди з 2016 р. [12]. Примітним є те, що такі дії відбулися після перемоги на президентських виборах у Тайвані представниці Демократичної прогресивної партії Цай Інвень, політику якої КНР називає «шляхом незалежності Тайваню та конфронтації» – так званім «шляхом Цай Інвень» [13].

Під час головування Японії у «Групі Семи» в 2023 р. в офіційних документах та заявах дедалі частіше згадувався Тайвань у контексті миру та стабільності. Зокрема, у спільній заяві прем'єр-міністра Японії Фуміо Кішиди та Президента України Володимира Зеленського за результатами саміту в Києві 21 березня 2023 р. ішлося про важливість «миру та стабільності в обох частинах Тайванської протоки як невід'ємного елемента безпеки та процвітання міжнародної спільноти» [14]. Лідери обох держав «закликали до мирного вирішення питань, пов'язаних з обома сторонами протоки» [14]. І хоча це не пряма згадка Тайваню, такі формулювання в будь-якому разі привертають увагу до важливості Тайваню в безпековій політиці Японії.

Черговим прикладом послідовності підтримки Японією Тайваню на міжнародній арені є зустріч прем'єр-міністра Японії Санае Такаїті з президентом США Дональдом Трампом у Білому домі в березні 2026 р., за результатами якої офіційний Вашингтон опублікував інформаційний бюлетень, зокрема з формулюванням про відданість «миру та стабільності в Тайванській протоці як невід'ємному елементу регіональної безпеки та глобального процвітання» [15].

У березні 2026 р. прем'єр-міністр Тайваню Чжоу Жунтай відвідав Японію для підтримки тайванської бейсбольної команди в грі проти Чехії на Всесвітньому бейсбольному турнірі. Прем'єр-міністр Тайваню відвідав гру разом з Лі Їяном – очільником Тайбейського економічного та культурного представництва в Японії та Лі Яном – міністром спорту Тайваню. І хоча візит мав особистий характер і, згідно із заявами японської влади, Чжоу Жунтай не мав жодних зустрічей з урядовцями, це очікувано викликало критику з боку офіційного Пекіна [16].

Варто розглянути низку важливих моментів у цьому візиті. По-перше, він відбувся на тлі загострення китайсько-японських відносин після минулорічних заяв прем'єр-міністра Японії Санае Такаїті в парламенті щодо загрози для Японії в разі блокади Тайваню та використання сили проти нього. По-друге, поїздки тайванських урядовців до Японії зазвичай є конфіденційними. По-третє, хоча візит є «офіційно неофіційним», він усе ж має риси дипломатичного візиту з огляду на посади, які обіймають Чжоу Жунтай, Лі Їян та Лі Ян. У Тайвані поїздки охарактеризували «своєрідною бейсбольною дипломатією» [16]. По-четверте, візит чинного прем'єр-міністра Тайваню до Японії став першим з часів розірвання дипломатичних відносин між країнами в 1972 р.

З позиції економічної безпеки сторони є важливими торговельними партнерами. Згідно з даними, опублікованими Адміністрацією міжнародної торгівлі (агенція Міністерства економіки Тайваню), двостороння торгівля між Тайванем та Японією в 2025 р. збільшилася на 17,36% (до 84,86 млрд дол. США) [17]. Таким чином, японський експорт до Тайваню за підсумками минулого року зріс на 18,01% та становив 54,84 млрд дол. США, тоді як тайванський експорт до Японії зменшився на 16,20% та становив 30,02 млрд дол. США. Хоча Тайвань не має з Японією торговельної угоди, аналогічної до угоди про розширене торговельне партнерство з Великою Британією 2023 р. [18], підписання меморандуму про регіональне митне співробітництво та угоди про цифрову торгівлю в грудні 2025 р. свідчить про посилення партнерства між сторонами і може розглядатися як кроки до торговельної угоди.

У технологічному вимірі Японія зацікавлена в поглибленні співпраці з Тайванем у виробництві чипів та напівпровідників. У лютому 2026 р. генеральний директор «Taiwan Semiconductor Manufacturing Company» заявив про інвестиції у виробництво передових наночипів на півдні Японії в префектурі Кумамото [19]. Новина є важливою з цілої низки причин. По-перше, для Тайваню це можливість диверсифікувати ланцюги виробництва та постачання чипів і напівпровідників, що є актуальним з огляду на загрозу блокади Тайваню з боку КНР. Компанія також інвестувала в будівництво заводів у Європі (Німеччина, Дрезден) та Америці (США, Арізона). По-друге, Японія є важливим постачальником матеріалів для виробництва чипів та напівпровідників [20]. Відкриття заводу в Японії сприятиме зменшенню логістичних затримок. По-третє, це також поглибить економічну співпрацю. Адже це вже другий за рахунком завод у Японії, яка є одним з найбільших імпортерів тайванських чипів та напівпровідників, попит на які у світі особливо зріс у зв'язку з розвитком великих мовних моделей.

На тлі нещодавньої кризи на Близькому Сході Японія допомогла евакуювати двох тайванців урядовими чартерними рейсами. Хоча цифра не є великою, важливість такої підтримки варто розглядати крізь призму інформаційної безпеки. В інформаційному вимірі висвітлення допомоги є важливим з позиції протидії пропаганді КНР, яка використовує потребу евакуації тайванців на свою користь. Наприклад, у березні 2026 р. речник Управління у справах Тайваню Чень Бінхуа (КНР) зазначив, що «Китай завжди дбає про безпеку китайських громадян за кордоном», а «дипломатичні місії Китаю допомогли 93 тайванським співвітчизникам, які застрягли на Близькому Сході, повернутися додому рейсами

материкового Китаю» [21]. Тайванські урядовці зазначають про так звану «стратегію когнітивної війни» Пекіна, спрямовану на послаблення довіри до влади Тайваню [22].

Висновки. Отже, у статті досліджено безпековий вимір відносин між Тайванем та Японією. У військовому плані співпраця сторін є важливою з огляду на зростання динаміки конфліктів у Тайванській протоці, Південнокитайському та Східнокитайському морях. З позиції політичної безпеки Тайвань зацікавлений у співпраці з Японією, яка послідовно підтримує його на міжнародній арені, зокрема через постійне нагадування світовій спільноті про важливість миру та стабільності в Тайванській протоці для регіональної та глобальної безпеки. Японія та Тайвань поглиблюють співпрацю в економічній сфері, незважаючи на відсутність торговельної угоди. З ідеологічної точки зору сторони мають спільні демократичні цінності. Технологічна безпека є важливою для сторін, оскільки Тайвань є одним з найбільших постачальників чипів та напівпровідників не лише до Японії, але і для світу. В інформаційному плані тайвансько-японська співпраця є важливою для протидії дезінформації зі сторони КНР.

Загалом безпековий вимір японсько-тайванських відносин характеризується наявністю спільних інтересів, серед яких найважливішими є збереження миру та стабільності в Азійсько-Тихоокеанському регіоні.

Список використаної літератури

1. Swanström N., Heck L. Taiwan-Japan (Unofficial) Relations: In a Sea of Troubles. *Institute for Security & Development Policy*, 2020. 9 p. URL: <https://www.isdp.eu/wp-content/uploads/2020/06/Sea-of-Troubles-Taiwan-Japan-IB-03.06.20.pdf>.
2. Олійник О.М. Китайсько-японські відносини в контексті історичного розвитку. *Problems of World History*. 2024. № 27. С. 177–198. URL: <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2024-27-9>.
3. Guy N. Governing the Arts, Governing the State: Peking Opera and Political Authority in Taiwan. *Ethnomusicology*. 1999. Vol. 43. No. 3. P. 508–526. URL: <https://doi.org/10.2307/852559>.
4. Liff A.P., Lin D. The “One China” Framework at 50 (1972–2022): The Myth of “Consensus” and Its Evolving Policy Significance. *The China Quarterly*. 2022. P. 1–24. URL: <https://doi.org/10.1017/s030574102200131x>.
5. MOFA: Japan-China Joint Declaration On Building a Partnership of Friendship and Cooperation for Peace and Development. Ministry of Foreign Affairs of Japan. URL: <https://www.mofa.go.jp/region/asia-paci/china/visit98/joint.html>.
6. Major Non-NATO Ally Status. United States Department of State. URL: <https://www.state.gov/major-non-nato-ally-status/>.
7. Chinese Satellites Pass Over Japan Every 10 Minutes, Monitoring U.S. Military Bases. *The Yomiuri Shimbun*. URL: <https://japannews.yomiuri.co.jp/politics/defense-security/20260315-316694/>.
8. Yamaguchi M. Japan prepares for deployment of its first home-developed long-range missile. *AP News*. URL: <https://apnews.com/article/japan-china-longrange-missile-a8e483b5f21609ce3b68e38772b59c86>.
9. Yamamoto K. Taiwan from the Japanese perspective. Tokyo: Toda Peace Institute, 2025. 10 p. URL: https://toda.org/wp-content/uploads/2026/01/t-pb-245_taiwan-from-the-japanese-perspective_yamamoto.pdf.
10. Grieger G. Sino-Japanese controversy over the Senkaku/Diaoyu/Diaoyutai Islands. European Parliamentary Research Service, 2021. 12 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/696183/EPRS_BRI\(2021\)696183_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/696183/EPRS_BRI(2021)696183_EN.pdf).

11. Molock D. A Plan B for PRC Cable-Cutting: Taiwan's Satellite Communications. Washington DC : Global Taiwan Institute, 2025. 19 p. URL: <https://globaltaiwan.org/wp-content/uploads/2025/07/GTB-10.13.pdf>.
12. Young A. Taiwan follows China and applies to join CPTPP trade pact. *The New Zealand Herald*. URL: <https://www.nzherald.co.nz/business/taiwan-follows-china-and-applies-to-join-cptpp-trade-pact/SPNKLRXVHHFDD4TLV75B2LZTZM/>.
13. DPP's stubborn pursuit for "Taiwan independence" extremely harmful: mainland spokesperson. URL: <https://english.news.cn/20240101/e91e71227ccc450e8859a23a0180edac/c.html>.
14. Joint Statement On Special Global Partnership Between Japan And Ukraine. Ministry of Foreign Affairs of Japan. URL: <https://www.mofa.go.jp/files/100478707.pdf>.
15. Fact Sheet: President Donald J. Trump Strengthens U.S.-Japan Alliance for the Benefit of All Americans. The White House. URL: <https://www.whitehouse.gov/fact-sheets/2026/03/fact-sheet-president-donald-j-trump-strengthens-u-s-japan-alliance-for-the-benefit-of-all-americans/>.
16. Johnson J. Taiwan's premier makes rare visit to Japan for WBC. *The Japan Times*. URL: <https://www.japantimes.co.jp/news/2026/03/07/japan/politics/taiwan-premier-japan-visit-wbc/>.
17. International Trade Administration, Ministry of Economic Affairs: Bilateral Trade. The International Trade Administration, MOEA. URL: <https://www.trade.gov.tw/english/BilateralTrade/BilateralTrade.aspx?code=7030&nodeID=4639>.
18. Department for Business and Trade. Enhanced Trade Partnership arrangement between Taiwan and the United Kingdom. GOV.UK. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/uk-and-taiwan-enhanced-trade-partnership-arrangement/enhanced-trade-partnership-arrangement-between-taiwan-and-the-united-kingdom>.
19. TSMC CEO flags 3-nanometre chip production in Japan, investment reported at \$17 billion. Reuters. URL: <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/tsmc-plans-3-nanometre-chip-production-japan-with-17-billion-investment-yomiuri-2026-02-04/>.
20. Tuyen T.T.M. The Taiwan-Japan chip partnership – Taipei Times. *Taipei Times*. URL: <https://www.taipeitimes.com/News/editorials/archives/2025/03/09/2003833105>.
21. Mainland facilitates 93 Taiwan compatriots stranded in Middle East to return home via Shanghai. *Xinhua*. URL: <https://english.news.cn/20260318/32161a9ad04a4c28af8d-8186479cd044/c.html>.
22. Yee Y.W. Taipei warns of cognitive warfare as China offers to evacuate Taiwanese from Middle East. *The Straits Times*. URL: <https://www.straitstimes.com/asia/taipei-warns-of-cognitive-warfare-as-china-offers-to-evacuate-taiwanese-from-middle-east>.

THE SECURITY DIMENSION OF TAIWAN-JAPAN RELATIONS**Andrii Cherednichenko***Ivan Franko National University of Lviv,**Faculty of International Relations,**Department of International Security and Strategic Studies**Sichovykh Striltsiv str., 19, 79000, Lviv, Ukraine**<https://orcid.org/0009-0008-6949-050X>*

The article provides a thorough analysis of Taiwan-Japan security relations in military, political, economical, technological and information dimensions. It is indicated that cooperation between the parties over two thousand years has shaped well-developed political, cultural, and trade ties. Attention is drawn to the lack of diplomatic relations between Japan and Taiwan, which does not prevent the cooperation through the “Japan-Taiwan Exchange Association” and the “Taipei Economic and Cultural Office in Japan”. It is indicated that Japan and Taiwan belong to the island chain strategy, which limits the capabilities of the PRC in the Asia-Pacific region.

The study notes the territorial dispute between Taiwan and Japan over the Senkaku Islands (Diaoyutai), which are also claimed by the PRC. The important role of Japan in shaping Taiwan’s international image is highlighted. The consistent support by official Tokyo for peace and stability in the Taiwan Strait is emphasized. The article also analyzes the “officially unofficial” visit to Japan by Taiwanese Prime Minister Cho Jung-tai, accompanied by the head of the Taipei Economic and Cultural Office in Japan, Lee I-yang, and Taiwan’s Minister of Sports, Lee Yang, to support the Taiwanese baseball team in its game against the Czech Republic at the World Baseball Classic. The historic nature of this first visit since the severance of diplomatic relations in 1972 is emphasized.

The study states that, despite the absence of a trade agreement, Japan and Taiwan are important trading partners. The mutual interest in the technological sector is noted, particularly their shared interest in deepening ties in the production and supply of chips and semiconductors. The significance of the investment of “Taiwan Semiconductor Manufacturing Company” in the production of advanced nanochips in Japan is also argued. The importance of Taiwanese-Japanese cooperation on issues related to information security is highlighted. The PRC’s so-called “cognitive warfare strategy” against Taiwan is also noted.

It is concluded that Japan and Taiwan share common interests, among which the preservation of peace and stability remains paramount against the backdrop of increasing tensions in the Asia-Pacific region.

Key words: Taiwan, Japan, PRC, international security, regional security, security policy, Asia-Pacific region, Taiwan Strait.

Дата першого надходження статті до видання: 26.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026